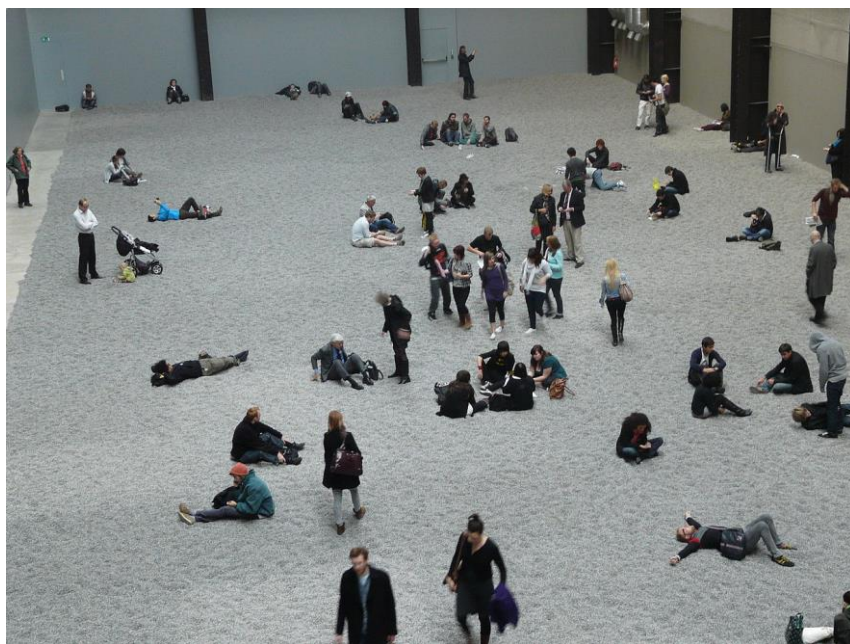

Remonstrantse Gemeente Rotterdam

21 maart 2021

Tjaard Barnard

De graankorrel

'Sunflower Seeds' by Ai Weiwei, Tate Modern Turbine Hall

Inleidend orgelspel

kaars staat aan

Welkom en Votum en groet

Hartelijk welkom in de Remonstrantse Arminiuskerk in Rotterdam. We zijn in een erg lege kerk. We zijn met een paar mensen. Jos van der Kooy zit achter het orgel. Nicky Bouwers zingt en Marileen Driesprong neemt alles op.

We komen samen, wij hier, u thuis. We komen samen om inspiratie te zoeken. We doen dat door ons aan te sluiten bij het oude, christelijke verhaal. Daarom wil ik beginnen met uit te spreken dat:

Onze hulp is in de naam van de Heer
Die hemel en aarde gemaakt heeft
Die trouw houdt tot in eeuwigheid
En niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
Van God onze Vader
En van Jezus Christus, de Heer.
Amen.

Antwoordlied Tot u, Heer

Inleiding

Daar zijn we weer, beste mensen, in de vierde dienst van de lijdenstijd. Telkens bekijken we deze tijd vanuit het perspectief van een kunstwerk. Vandaag gaat het om een conceptueel werk van de Chinese kunstenaar Ai Wei Wei. U ziet een plaatje uit Tate Modern in Londen. Meer dan 100 miljoen handgemaakte, porseleinen zonnebloempitten vullen een zaal van 1000 vierkante meter. Ik kom er straks in de preek op terug.

Bijbeltekst Johannes 12: 20-33

²⁰Er waren ook niet-Joden naar Jeruzalem gekomen om God te vereren op het Paasfeest. ²¹Zij gingen naar Filippus toe, die uit Betsaida in Galilea kwam. Ze vroegen aan Filippus of ze Jezus konden ontmoeten. ²²Filippus ging eerst naar Andreas, en zij gingen daarna samen naar Jezus om dat aan hem te vragen.

²³Jezus zei: ‘Het moment is gekomen dat de Mensenzoon zijn plaats in de hemel naast God zal krijgen. ²⁴Luister heel goed naar mijn woorden: Een graankorrel die in de aarde gezaaid wordt, moet sterven. Zolang hij niet sterft, gebeurt er niets. Maar als hij sterft, levert hij veel nieuwe korrels op. ²⁵Bedenk daarom: Als je je leven het allerbelangrijkste vindt, dan zul je het voor altijd verliezen. Maar als je bereid bent om je leven op aarde op te geven, dan zul je het eeuwige leven krijgen.

²⁶Als je mij wilt dienen, volg mij dan. Mijn dienaren zullen zijn waar ik ben. Als je mij dient, zul je eer krijgen van de Vader.’

²⁷Jezus zei: ‘Ik moet nu bijna sterven, ik ben bang. Zal ik bidden: Vader, red mij van de dood? Nee, want ik ben juist op aarde gekomen om te sterven. ²⁸Daarom bid ik: Vader, laat aan iedereen uw grote macht zien.’

Toen klonk er een stem uit de hemel, die zei: ‘Ik heb mijn macht laten zien, en ik zal het opnieuw doen.’ ²⁹De mensen die erbij stonden, hoorden het. Sommigen dachten dat ze het geluid van de donder hoorden. Anderen dachten dat er een engel tegen Jezus sprak.

³⁰Maar Jezus zei: ‘Die stem sprak niet tegen mij, maar tegen jullie! ³¹Nu is het beslissende moment voor de wereld gekomen! Satan zal uit de hemel gegooid worden. ³²En ik zal een hoge plaats krijgen boven de aarde. Dan zal ik alle mensen die bij mij horen, naar mij toe halen.’ ³³Met die hoge plaats bedoelde Jezus niet alleen de hemel, maar ook zijn plaats aan het kruis. Want hij zou aan het kruis sterven.

Lied When I survey the wondrous cross

Preek

Bij theologen die hard of eigenlijk te hard werken en soms een burn-out krijgen, wordt soms gesproken van een Messiascomplex. Ze werken zo hard, ze voelen zich zo verantwoordelijk voor wat er gebeurt – want het kerkelijk leven is best ingewikkeld, kerken worden kleiner en de christelijke boodschap lijkt steeds meer te verdwijnen uit deze wereld. Daarom lijkt het soms alsof ze alle en zorgen lasten van de hele wereld op hun schouders willen nemen. Ze lijken wel de Messias, die dat ook deed, 2000 jaar geleden. Kortom: ze hebben een Messiascomplex!

Hierop volgt natuurlijk direct de vrome en serieuze opmerking dat zij dit allemaal niet meer hoeven te doen. Jezus heeft dit namelijk allemaal al voor ons gedaan. Hij heeft alles, naar de klassieke leer, op zich genomen. Daarmee is alles volbracht en hoeven wij dat niet meer over te doen. Dit complex komt vaak voor bij predikanten.

Samen met een collega maak ik daar vaak grappen over. Als een van ons het weer eens te gek maakt, herinneren we elkaar hieraan. Of zeggen we, dat je, als je Jezus werkelijk volgt, je niet echt geliefd maakt. Als je dat doet, dan loopt het slecht met je af, zeg ik dan. Waarop hij de nuancerende opmerking maakt: hoezo slecht? Als ze 2000 jaar na je dood nog weten wie je was, dan heb je iets heel goed gedaan. Waarbij ik nog even doormurmureer met de vraag wat je daar zelf nu precies aan hebt als je dood bent.

Zie hier op een eigentijdse, misschien wat oppervlakkige manier verwoord, een eerste reactie op het verhaal dat ik u daarnet las. Wellicht is het verhaal van de graankorrel die moet sterven ten behoeve van de rijke oogst die daarna zal plaatsvinden, wel een heel helder voorbeeld van de vraag waar alle evangelisten zich voor gesteld wisten. In het Oude Testament is een Messias een glorieuze afgezant van God. Gods heerschappij zal door hem aanbreken. Als de Messias komt, gaat alles goed en zijn er geen zorgen meer. Althans: voor degenen die aan zijn kant staan. De anderen, concreet de andere volken, zullen hun knie ook buigen voor hem. Hoewel je het ook goed zou kunnen begrijpen als: hun knieën zullen gebogen worden.

En laten we eerlijk zijn: zo'n Messias was Jezus niet. Telkens weer moeten de vier evangelisten blaren op hun tong spreken om uit te leggen, dat Jezus wel degelijk de Messias, de Christus, degene met wie alles zou veranderen, was, terwijl er eigenlijk zo weinig concreets veranderde. Voor zijn volgers was hij de grote Inspirator. Zij zagen Gods optreden in de wereld. Gods Koninkrijk, dat wil zeggen Gods werkelijk, was voor hen dichtbij gekomen. Alleen: anderen zagen het niet. Zij zagen een mislukking. En gezien vanuit de oude Hebreeuwse Bijbel hadden ze ook nog best een punt...

Het verhaal van het christendom is een omkering van oude waarheden. Het goddelijke kon je juist niet vinden in het grote, in economisch of politiek succes. Niet de koningen en de heersers stelden God present, maar juist aan de onderkant van de samenleving, bij de verschoppelingen, bij de minste van zijn broeders en zusters, daar was Jezus aanwezig. Daar brak het licht van Gods werkelijkheid door.

Het feit dat het leven van Jezus beëindigd werd op een kruis, dat hij moest lijden, dat geprobeerd werd hem op de meest gruwelijke manier klein te krijgen, maar dat dat uiteindelijk niet gelukt is, dat is de boodschap van het christendom geworden. Wie zich als klein mens, met de kleingemaakte Jezus verbonden wist, mocht zich ook verbonden weten met de boodschap van Pasen. De boodschap dat er leven was, door de dood heen.

Het kunstwerk van Ai Weiwei is intrigerend. Een grote zaal vol met ongeveer 100 miljoen handgemaakt zonnebloempitten. Een heel dorp is er meer dan 2 ½ jaar mee bezig gemaakt om ze te maken. In het begin kon je er doorheen lopen. Al die porseleinen zaadjes, in het geheel maakt eentje meer of minder niet uit, in totaal vormen ze een universum. In de tijd van Mao werd hij gesymboliseerd als een zonnebloem, terwijl dan alle chinezen dan zonnebloemzaadjes waren. Voor de kunstenaar symboliseert dit werk de kracht van China. Tegelijkertijd denkt hij aan het uitdelen van zonnebloempitten om ze te eten. Dat delen is voor hem een gebaar van menselijke compassie, van ruimte maken voor plezier, vriendschap en vriendelijkheid in tijden van extreme armoede, onderdrukking en onzekerheid.

De zaden van het graan van Jezus hebben misschien zo'n zelfde soort betekenis. Jezus sterft als de graankorrel, maar uit die ene graankorrel komt weer een hele aar vol korrels op. En uit die korrels weer een exponentieel groot aantal. Tot je toe bent aan een zaal vol met 100 miljoen pitten. Zo ver is de boodschap van Jezus uitgestrekt. Met alle ontkerkelijking in de westerse wereld is het toch zo, dat er nog nooit zoveel christenen op deze wereld geweest zijn als nu. Het sterven van de ene graankorrel heeft het graan verspreid over de hele wereld. De boodschap waar Jezus voor stond, een boodschap van compassie en medeleven, van in je naaste een medescheepsel van God herkennen. Van liefde voor God en de medemensen, die heeft een enorme invloed in de wereld gehad. En blijft dat hebben.

Het bijzondere van het beeld van de graankorrel, van de zonnebloempit, vind ik wel, dat alle pitten uniek zijn. Ze zijn stuk voor stuk gemaakt. Iemand heeft ze in zijn handen gehad. Zo is het misschien ook wel een beeld van de relatie tussen God en de mensheid. Ieder van ons is deel van het geheel, zoals al die korrels in die grote museale zaal, deel van het geheel, maar ook uniek. We zijn gewilde mensen. Mensen die ieder van ons een plek onder de zon mogen hebben, als scheepsel van God die ons gemaakt en gewild heeft.

Het leven van Jezus, zijn onvoorwaardelijk vasthouden aan zijn boodschap, hoe onaangenaam dat ook door mensen om hem heen gevonden werd, heeft hem zijn leven gekost. Maar juist door het los te laten, door zich over te geven aan wat er gebeurde, leeft zijn boodschap al 2000 jaar voort. Kunnen wij leven, verbonden met zijn woorden van liefde en compassie. Zijn ook wij verbonden met onze God, die niet het grote, maar juist het kleine zoekt. Die juist daar aanwezig is, waar het moeilijk is. Die de enkele, eenzame mens ziet. Elke graankorrel, ieder voor zich, rustend in Gods werkelijkheid.

Amen.

Orgelspel

Gebeden, afgesloten met Onze Vader (gezongen, Strategier)

Eeuwige God,

Met elkaar zijn wij als mensen verbonden, of we nu hier in de kerk zijn of thuis via de computer meekijken en bidden. We proberen stilte in ons zelf te vinden om ons te richten tot u, de God van ons leven.

In de stilte, diep in ons zelf, maar ook in de mensen om ons heen, proberen we u te ontmoeten. U die ons leven draagt en die het zin geeft. U die ons gemaakt hebt en wie of wat we zijn, van ons houdt, ons roept en ons kracht geeft.

Soms herkennen wij dat niet valt het leven voor ons niet mee. Zijn we eenzaam, maken we ons zorgen of zijn we verdrietig. Geef ons dan dat we elkaar vasthouden. Als mensen zijn wij geroepen om uw handen te zijn in deze wereld. Uw handen die mensen dragen, ondersteunen en verder brengen. Waar wij soms dreigen weg te zakken in de anonimiteit, niemand meer onze naam lijkt te kennen, staan onze medemensen om ons heen om ons te blijven dragen.

Voor u, God, willen we onze zorgen in de stilte uitspreken. Gedachten, losse woorden of een enkel gevoel weerklinkt in ons hart, als we ons voor u uitspreken. U die ons hoort, nog voor wij woorden hebben gevonden. Sterk ons, ondersteun ons en inspireer ons, als wij samen bidden in de stilte.

[...]

Met heel uw kerk van alle plaatsen en tijden bidden wij:

[Gezongen onze Vader]

Slotlied 174 LvdK Ik wil mij gaan vertroosten

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde,
Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid
voor onze geloofsgemeenschap,
Haar taak in deze wereld, met haar noden.
En werken we dan samen verder aan onze levensopdracht,
Onder Gods zegen.

De Heer zegene en Hij behoede u.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen.

Orgelspel